

LİDERLİK ÜZERİNE ÇALIŞMALARIN KISA BİR TARİHÇESİ

Başarılı liderlerin ne gibi özellikleri olduğu tarihin ilk dönemlerinden itibaren inceleme ve araştırma konusu olmuştur. M.Ö. 500 lü senelerde Lao Tzu ve Socrates, M.S. birinci yüzyılda Plutarch bu konuda bize önemli eserler bırakmıştır. 20. yüzyılın başından itibaren ise binlerce kitabın konusu liderlik oldu, çünkü siyasi ve askeri başarıların yanında ekonomik başarılarda da liderlerin önemli rolü herkesce kabul ediliyordu.

1920 lerdeki ilk bilimsel çalışmalar “**lider doğulur, lider olunmaz**” varsayımından yola çıkarak bu “**büyük insan**” larda ki ortak özellikleri keşfetmeye ve lider seçerken bu özelliklerin olup olmadığını gözlemlemeyi amaçlıyordu. Yaklaşık 25 sene süren bu çalışmalar şu sonuca vardı :

Başarılı Liderler başkalarından biraz daha akıllı, biraz daha yenilikçi ve insan ilişkilerinde becerikli idiler ve hatta az biraz daha uzun boylu olabiliyorlardı. Ancak bu özelliklerden hiç biri tek başına niçin bu insanların başarılı birer lider olduklarını izah edemiyordu.

1940 lı senelerde araştırmacılar dikkatlerini liderlerin neleri iyi yaptıkları yani davranışları üzerine yoğunlaştırdılar. Bu çalışmalar iki önemli ekseni belirledi. Bunlardan birincisi açık ve net talimatlar vermek, yön belirlemek ile ilgili idi. İkincisi ise kişiler arası ilişkileri yönetmek ile ilgili idi. Böylece liderlik bilmecesi çözülmüş gibi oldu. İnsanları bu iki eksenin her ikisinin de birden eğitebilir isek istediğimiz kadar lider yetiştirebilirdik. 1950 ve 1960 larda geliştirilen bu tarz liderlik programları halen popüler ve orta kademe yönetici yetiştirmekte başarılı oluyor. En bilineni Blake & Moutton'un “Leadership Grid” çalışmasıdır.

1960 larda Dr. Hersey ve Dr. Blanchard tarafından geliştirilen **durumsal liderlik** uygulamaları ise liderlerin özelliklerine veya ne yaptıklarına değil doğru zamanda doğru şeyleri yapmalarını gerçekleştirmelerine dayanıyordu. Bu uygulamalar da liderlik seçme ve yetiştirme programlarında halen başarıyla uygulanmakla birlikte hala büyük liderleri özel yapan liderlik bilmecesi / sırrı çözülmüş değildi.

Liderlik bilmecisini çözmek büyük politika ustalarının hayatlarını inceleyen Burns ve Bass gibi araştırmacılara kısmet oldu. 1978 de yayınladığı “Liderlik” isimli kitabında Burns Napolyon, Roosevelt, Ghandi ve Martin Luther King gibi başarılı liderleri başka

liderlerden ayırdeden ortak özelliğın bu insanların beklenin üzerinde başarıya ulaşmalarının sırrının

paylaşılan birer vizyon yarattıkları ve bu vizyonun yardımı ile takipçilerini, toplumları, ülkeleri değıştirdiklerini gösterdi. Diğler, transaksiyonel **(akılcı-ekonomik) liderin**, kendi istediklerini takipçilerine bir pazarlık sonucu yaptırıp istediklerini elde etmelerine karşılık bu tarz **dönüşümcü liderler** ortaya koydukları ve etkili bir şekilde aktardıkları vizyonları ile hayallerin ötesinde başarılarla ulaşıyorlardı. Bu gerçek PUKO Çemberi prensipleri (Planla – Uygula Kontrol et – Öğren) ile hareket eden klasik yönetici felsefesinin önemsiz olduğı anlamına gelmiyordu. Dr. Bass'ın deneyimi ile klasik yöneticiler “işleri doğru yapıyordu”, dönüşümcü liderler ise bundan öteyi giderek “doğru işleri yapıyorlardı”. Dolayısıyla işletmenin hem işleri doğru yapan yöneticilere, hem de doğru işleri yapan yani ne yapılacağını ve uzun vadedeki stratejik hedefleri, amaçları doğru belirleyebilecek liderlere ihtiyacı vardır.

Bu fikirleri politik alandan iş hayatına aktaran araştırmacılar aynı başarılı dönüşümcü liderleri orada da belirlediler. Enteresan bir gelişme ise artık sırrı çözülen liderlik prensiplerinin hızla değışen dünyamızda kişilerin kendi hayatlarında da uygulayabilirliğı oldu. Yani liderlik artık kişi, ekip ve organizasyonda dönüşümü gerçekleştirmek isteyen herkesin başarı ile uygulayabileceğı hatta uygulaması gerekli bir kavram, araç haline geldi. İşte bu liderlik kavramına “kişisel liderlik” diyoruz ve herkesin kendisine karşı olan sorumluluğı olduğunu iddia ediyoruz.

Yukarıda bahsettiğimiz ve zaman kısalığından dolayı ancak özetini verebildiğimiz araştırma sonuçlarının dönüşümcü liderlerin ortak davranış ve özellikleri olarak ortaya koyduğı uygulamalarını şu beş başlık altında toplayabiliriz :

- Özellik # 1 : **Değişim ve Dönüşüme İnanç**
- Bilinenin, görülenin ötesinde **daha iyinin olabileceği** inancı
  - Zoru başarma **azmi** cesareti
  - Meraklı olmak, araştırmaya, öğrenmeye açık olmak
  - İnisiyatif kullanmak, risk alma deneme
  - Yeniliği, yaratıcılığı destekleme
- Özellik # 2 : **Paylaşılan Bir Vizyon**
- Vizyonu geliştirmek – amacını ve değerlerini bilmek, hayal etmek
  - Vizyonu aktarmak, sunmak
  - Başkalarının desteğini almak, değerlerini paylaşmak
- Özellik # 3 : **Güçlendirmek**
- Gücü doğru kullanmak
  - Etkili, verimli şekilde yetkilendirmek
  - Güven, işbirliği ve sorumluluğu üretmek
  - Rehberlik (koçluk) yapmak
  - Yapıcı geribildirimde bulunmak
- Özellik # 4 : **Olumluya Odaklanmak**
- Koşulsuz olumlu bakış
  - Kişilerin, organizasyonların içindeki en iyi ortaya çıkarmak
  - Özgüveni geliştirmek
  - Olumsuzlukları etkisiz hale getirmek
- Özellik # 5 : **Eyleme Geçmek, Örnek Olmak**
- İlgilenmek, takip etmek
  - Problem çözmek için yardımcı olmak
  - Israrcı olmak
  - Kişisel ve ekip katkılarını özendirme

Notlar :
